

Для посилання:

Бондар С. П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти [Текст] / С. П. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – Вип. 20 : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 232 с. – С. 10–23.

Бондар С.П.
Інститут педагогіки НАПН України

Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти

У статті обґрунтовується необхідність побудови змісту освіти на засадах фундаменталізації та компетентнісної спрямованості. Розглядаються можливості інтеграції ключових і предметних компетенцій у зміст і структуру навчального предмета за типом провідного компонента («наукові знання», «способи діяльності»).

Ключові слова: зміст освіти, фундаменталізація, компетентнісний підхід, компетенція і компетентнісність, провідний компонент змісту навчального предмета, блочно-модульна побудова навчального предмета.

Початок ХХІ століття характерний для всієї світової спільноти входженням у нову постіндустріальну епоху. Стало ясно, що в новому інформаційно-технологічному суспільстві визначальним у конкуренції буде рівень освіти нації. ХХІ століття – це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, в якому якість людського потенціалу, рівень освіченості і культури всього населення набувають вирішального значення для економічного і соціального поступу держави. Науково-технічний розвиток, соціальні зміни, якими відзначені останні десятиліття світової історії, вплинули на зміну мети і завдань освіти. Курс нашої країни на перетворення в економіці, політичному та суспільному житті веде за собою зрушення в інших сферах суспільства. Зміна місії людини в оновленій системі, її політичних і духовних поглядів диктує нові вимоги до особистості, її освітньої та професійної підготовки.

Сучасна ситуація розвитку суспільства і освіти може бути охарактеризована наступними протиріччями:

- між лавиноподібним наростанням інформації і необхідністю її швидко і грамотно впорядкувати (усвідомлювати тенденції різних
= с. 10=

інформаційних потоків), здобувати необхідну інформацію, обробляти її, переводити даний процес в технологію роботи з інформацією;

- між зміною сфери діяльності людини в технічному плані і швидкою зміною існуючих нових технологій, які вимагають від спеціаліста їх освоєння, і недостатньою фундаментальною освітою, яка б забезпечувала професійну мобільність людини і готовність її до оволодіння новими технологіями;

- між сучасним змістом освіти, який містить абстрактні, безсистемні факти, відомості, далекі від потреб та інтересів учнів, і перевантажений конкретним фактологічним матеріалом, та необхідністю забезпечити учнів фундаментальною освітою на сучасній основі, тобто спрямовувати її на універсальні, цілісні знання, на формування загальної культури й розвитку узагальнених способів мислення і діяльності.

Безперечно в таких умовах школа не може залишатися недоторканою стабільною системою. Сьогодні школа покликана, ґрунтуючись на особистісно орієнтованому підході в освіті, формувати компетентності, що дозволять кожному випускнику стати успішною, конкурентоспроможною особистістю, здатною до самореалізації. Школа на рубежі століть повинна не просто дати учням фундаментальну освіту, а й сформувати таку людину, яка здатна критично мислити, приймати рішення, виробляти свою позицію в житті, власний світогляд, ставлення до себе й інших і вміння адаптуватися до умов життя, змінюючи його на краще.

Лавиноподібний потік інформації, спричинений бурхливим розвитком науки і техніки в другій половині ХХ ст., зумовив пошук нових парадигм освіти. Як зазначає академік С. Гончаренко: «Обсяг знань і кількість навчальних предметів у середній і вищій школі почали зростати швидше, ніж удосконалювалися методи і зміст освіти. Ресурси екстенсивного розвитку освіти були вичерпані, і перед середньою та вищою школами постала проблема пошуку інтенсивних технологій навчання [2, с. 2]».

= с. 11=

Нова освітня парадигма розглядає як пріоритет освіти орієнтацію на інтереси особистості, становлення її ерудиції, загальної культури, творчості, компетентності.

Якщо основним завданням традиційної школи було дати знання, які б служили людині впродовж усього її життя, то завдання сучасної школи докорінно змінились, особливо у зв'язку зі зростанням потоку інформації, технізацією всіх аспектів життя. Навчальний план, навчальні програми традиційної школи формувались за принципом відображення у навчальних предметах основ наук. Але, як відомо, кожна наука збагачується новими знаннями, які необхідно враховувати у змісті освіти. При відборі змісту освіти часто керувались принципом енциклопедичності. Про те, намагання представити у широкому обсязі сучасні, найновітніші досягнення науки й культури та всю їх історію призвело до перевантаження навчальних програм і підручників. Прагнення залучити учнів до належного рівня культури, науки вступає у конфлікт з прагненням оберігати здоров'я дитини, її інтелект від перевантаження. На це неодноразово звертали увагу розробники змісту освіти, вчені В.Р. Ільченко [3], В.В. Краєвський [4], О.Я. Савченко [6; 7], А.В. Хуторський [10]. Шкільний енциклопедизм, надмірність інформативного матеріалу у змісті освіти, як зазначає О.Я. Савченко [6, с. 2], змушує переобтяжувати дитячу пам'ять за рахунок того, щоб формувати вміння та практичні навички. Принцип енциклопедичності себе не виправдав. Пролонговані опитування випускників свідчать, що значна частина одержаних знань залишається нереалізованою. Прагнення зняти протиріччя між ростом інформації і можливістю людини засвоїти цю інформацію удосконалюють навчальні плани і навчальні програми. Це відбувається різними шляхами, серед них включення у навчальний план нових дисциплін (українознавство, народознавство, валеологія, екологія і т.п.) та включення у навчальні програми нових елементів знань (етичного, громадянського, особистісного, охорони навколишнього середовища, вживання наркотиків, охорони здоров'я тощо). Це призводить до збільшення

= с. 12=

навчальних предметів. За дослідженням В.Р. Ільченко і К.Ж. Гуз кількість навчальних предметів стає більш ніж 25, навчальні плани поповнюються одногодинними і навіть півгодинними предметами, які, на думку вчених, без шкоди для інтелектуального розвитку учнів можуть бути виключені з навчального плану (психолог Г. Еббінгауз

довів, що ефективним може бути той навчальний предмет, на вивчення якого передбачається не менше 3-х годин на тиждень) [3, с. 6]. Проте, такі часткові зміни у змісті освіти не є достатнім відображенням потреб суспільства на ринку праці.

Досить влучно охарактеризував процес часткової перебудови змісту освіти відомий російський педагог-новатор, автор «Школи самовдосконалення» – Тубельський О.М., який писав: «Прагнення, не змінюючи стержня, ядра й основи змісту, відповісти на виклики сучасності призвело лише до кількісного збільшення обсягу здебільш розрізнених знань з різних наукових і ненаукових дисциплін, введення до навчальних планів предметів, притаманних для професійної освіти, дрібнотем'ям і опорою, насамперед, на пам'ять дитини. Бажання отримати негайні докази ефективності результатів за рахунок введення різноманітних, здебільш доморослих текстів призводить до заміни складного процесу учіння -навчання натаскуванням у напрямі підготовки до вступу у ВНЗ. Ця організація не тільки викликає перевантаження дітей, яке неможливо зняти обмеженням кількості предметів або навчальних годин (у цьому випадку нестачу аудиторних годин багато вчителів замінюють непосильними домашніми завданнями), але й призводить до різкого зниження пізнавальної можливості дітей, які показують високий рівень, так званої, навченості» [9, с. 3].

Одним із шляхів оновлення змісту освіти є узгодження його з сучасними потребами. У процесі модернізації змісту освіти поставлено завдання позбутися зайвої деталізації, затеоретизованості, а натомість посилити його цілісність, узагальненість, направленість на універсальні, стержневі знання, а також посилити його практичну спрямованість,

= с. 13=

розвинути ті знання і вміння, які мають особистісну значущість для молодшої людини, вивести її на рівень компетенцій. У сучасних умовах фундаментальної освіти особлива увага має бути спрямована на підготовку молодих людей, здібних на основі стержневих і системоутворювальних знань самостійно знаходити і приймати відповідальні рішення в умовах невизначеності, в критичних стресових ситуаціях, коли людина стикається з новими, складними природними і соціальними проблемами. Такі результати може забезпечити компетентісно спрямована освіта як основа фундаменталізації змісту навчання.

Як зазначають розробники змісту освіти В.Р. Ільченко і К.Ж. Гуз: «У залежності від того, як буде структуруватись зміст освіти – в напрямі збільшення фактологічних знань, багатопредметності, фрагментарності, посилення цілісності, виділення істотного, суттєвого ядра, – буде формуватися людське суспільство» [3, с. 7].

Пріоритетом сьогоденної освіти є реалізація ідей компетентнісного підходу як одного з складових фундаменталізації. Компетентнісний підхід набуває все більшого поширення в освітніх системах вітчизняних та зарубіжних країн. Саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватися в сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти. Тому розвиток компетентностей школярів – важливе завдання сучасної школи.

Цілеспрямованість процесу навчання на уміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності характерне для **компетентнісного підходу**. Метою компетентнісного навчання є формування не тільки знань, умінь і навичок, але й таких якостей особистості (компетентностей), які забезпечують здатність і готовність застосовувати сформовані знання, уміння і навички в практичній діяльності. Компетентнісний підхід до навчання піднімає на новий методологічний рівень питання про готовність випускника застосовувати знання в своїй діяльності. Це зв'язано з тим, що необхідно

= с. 14=

засвоїти не тільки **фундаментальні знання**, які уже в процесі навчання можна застосовувати в контексті майбутньої професійної діяльності, але й одночасно необхідно здобувати **особливі якості особистості**, такі як психологічна готовність застосовувати знання, досвід застосування знань у своїй діяльності, впевненість у власних силах і готовність до подальшого пізнання, які забезпечують здібність і готовність випускника застосовувати сформовані знання, уміння і навички в своїй діяльності.

Завдання школи формувати такі якості особистості, які б сприяли успішній її діяльності і в новому суспільстві, які ґрунтуються на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню називають компетентностями. Школа і освітнє середовище покликані формувати здатність людини до самовдосконалення, до інтелектуального зростання. Цей напрям пов'язаний з умінням

поповнювати знання, вчитися протягом усього життя. Завдання школи – сформувати навички і вміння, які знадобляться людині в її подальшому житті для набуття нових знань. Це вміння керувати і розподіляти свій час, самостійно організувати роботу, підбирати потрібну інформацію, користуватись джерелами інформації, оцінювати її, володіти комп'ютерною грамотністю, мати відчуття власної відповідальності, вміння співробітничати з людьми та інші, тобто **сформувати компетенції**.

Традиційна роль освіти і, зокрема, шкільної значно розширюється. Виростає значення зв'язку школи з навколишнім світом. «Освіту можна вважати фундаментальною, – як пише С. Гончаренко, – якщо вона є процесом такої взаємодії людини з інтелектуальним середовищем, коли особистість сприймає її для збагачення власного внутрішнього світу і завдяки цьому визріває для примноження потенціалу самого середовища» [2, с. 3].

Знання залишаються основою освіти, велике значення надається раціоналізації цих знань, їх застосуванню адекватно ситуації, тобто сформованим компетенціям. Парадигма особистісно орієнтованого навчання в центр освітнього процесу ставить учня як активного суб'єкта, який здобуває освіту у формі **«особистісного знання»**. Кожен суб'єкт освітнього

= с. 15=

процесу розглядається як особистість, яка формує і розвиває власний інтелект. Тому справжнім фундаментальним знанням є саме «особистісне знання», що є основою сформованих компетентностей.

Безперервна освіта і навчання впродовж життя стають природною вимогою сьогодення. Вона потребує сформованих умінь учитися й переучуватися, спілкуватися і співробітничати, розвивати комунікативність і демократичні стосунки між людьми, самовдосконалюватись і критично ставитись до себе, виховувати терпимість до думки інших.

Концепція безперервного навчання дозволяє розширити звичне уявлення про мету, завдання освіти і навчання та говорити **про перехід від суспільства, яке навчають, до суспільства, яке навчається, що є однією із цілей сучасної освіти**.

Фундаменталізація шкільної освіти має сприяти формуванню в учнів цілісної уяви про земну цивілізацію, закладати основи розуміння сучасних проблем, в той же час стверджувати ідею цінності і унікальності людської особистості. Таким чином, головним завданням

сучасної освіти є її спрямованість на особистість учня. У центрі шкільної освіти має бути розвиток і виховання дитини, яка здатна впливати на власну життєву траєкторію. Сучасне суспільство спонукає до пошуку шляхів розв'язання актуальних проблем через розкриття резервів творчого потенціалу учнів. **Адже від сучасного випускника вимагається осмислено діяти у ситуації вибору, грамотно ставити і досягати власної мети, діяти продуктивно в освітній, професійній і життєвій сферах.** Завдання педагога – допомогти учневі у побудові індивідуальної життєвої траєкторії його освіти, яка співвідноситься із досягненнями людства і спрямована на її примноження.

Ставлення до дитини як до суб'єкта передбачає цінніше сприйняття кожної особистості, повагу до її самобутності, розуміння того, що дитина має свою життєву історію, власне «Я», свій внутрішній світ. Такі відомі вчені, як А.В. Хуторський і В.В. Краєвський, вважають, що саме компетентнісний підхід дозволить замінити предметно орієнтовану систему освіти (яку вони

= с. 16=

вважають сучасною) на особистісно орієнтовану, зберігши фундаментальність і універсальність [4, с. 3–9].

Сучасне життя вимагає від людини набуття певного набору, комплексу компетентностей, їх вибір має відбуватися на фундаментальному рівні, враховуючи актуальні світоглядні ідеї щодо суспільства й індивідуума та їх взаємодії. Під поняттям **компетентнісний підхід** розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості. Трансформація змісту освіти відповідно до компетентнісного підходу насамперед визначається принципово іншими принципами його відбору і структурування, спрямованими на кінцевий результат освітнього процесу – набуття учнем компетентностей.

Реалізація компетентнісного підходу до змісту освіти передбачає розробку певної системи компетентностей на різних рівнях змісту. Таку систему складають:

- так звані **надпредметні** («транс», «міжпредметні») **компетентності** – вони можуть бути представлені у вигляді «парасольки» над усім процесом навчання, а саме їх часто називають «ключовими», «базовими»;

- **загальнопредметні компетентності** – їх набуває учень упродовж вивчення того чи іншого предмета (освітньої галузі) у всіх класах середньої школи;

- **предметні** – ті, що їх набуває учень при вивченні певного предмета протягом конкретного навчального року або ступеня навчання.

З дидактичних позицій компетентнісний підхід виступає як принцип реорганізації змісту і процесу для досягнення зазначених цілей і оцінюється також як освітній результат – якість сучасної освіти. Основним освітнім

= с. 17=

результатом має стати не система знань, умінь і навичок, а набір ключових компетенцій в інтелектуальній, комунікативній, інформаційній, соціальній та інших сферах.

Виникає запитання: чому ж система загальної середньої освіти, яка визначала результати якості освіти через суму знань, умінь і навичок, на сучасному етапі стала не ефективною? Загальновідомо, що у молоді відсутні такі основні соціальні навички як мотивація, відповідальність, мобільність, уміння приймати рішення, бажання спільно навчатись і працювати.

Як забезпечити в рамках загальної освіти здібність і готовність молоді до успішної інтеграції в сучасне суспільство? Що є інтегруючою ланкою між теоретичною і практичною підготовкою в організації навчального процесу, орієнтованого на соціалізацію молоді? Завдання освіти дати учневі таку якість підготовки, яка дозволила б їм самостійно приймати рішення в ситуаціях вибору, забезпечила б мобільність, динамізм їх діяльності, може бути вирішена через зміни, перш за все, у цілях і змісті на основі компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід – це підхід, який акцентує увагу на результатах освіти не як суми засвоєної інформації, а як здатності людини діяти в різноманітних ситуаціях. У цьому зв'язку компетентність того, хто навчається, можна розглядати основним якісним показником освітнього результату і, отже, її досягнення можна вважати педагогічною метою, яка найбільш повно відображає

потреби суспільства і особистості. Зміни в галузі педагогічних цілей викликають необхідність змін змісту загальнопредметної освіти через рівень навчального предмета, навчального матеріалу, рівня взаємодії вчителя і учнів.

На рівні навчального предмета конкретизуються уявлення вчителя про те, чому необхідно вчити, яке фіксується в навчальних програмах. На сьогоднішній день зміст багатьох навчальних предметів формується, виходячи з логіки і системи тієї чи іншої науки, які постійно розвиваються. Отже, розвиток наукових знань за такої побудови змісту безперечно повинно

= с. 18=

було привести і привело до збільшення обсягу інформації в навчальних предметах. До речі, актуальна зараз проблема росту захворюваності учнів знаходиться в прямій залежності від орієнтації навчальних програм на «знанневий» підхід, оскільки обсяг програмного матеріалу просто несумісний з можливостями його засвоєння багатьма дітьми в силу їх фізіологічних особливостей. Очевидно, що таким шляхом нових освітніх результатів досягти неможливо. Тому при формуванні змісту навчального предмета необхідно враховувати не стільки логіку науки, скільки умови проходження і закономірності самого процесу навчання, логіку пізнавальної діяльності учнів. З позицій компетентнісного підходу програми з окремих предметів мають бути узгоджені і спрямовані на формування, перш за все, ключових компетенцій. Ключові та предметні компетенції мають бути інтегровані в зміст навчальних предметів.

Безперечно, що до складу компетенції повинні входити знання і вміння, якими володіє людина, оскільки розв'язок тих чи інших проблем здійснюється саме на їх основі. Проте необхідно відмітити, що компетенція цілісна, тобто ні знання, ні вміння, ні досвід діяльності самі собою компетенцією не вважаються. Розглянуті в єдності, вони стають ядром компетенції. Але в структуру компетенції, крім знань, умінь, досвіду діяльності входить позитивне ставлення до сфери діяльності, яка охоплюється компетенцією, а також особистісні якості, які сприяють ефективному вирішенню відповідних проблем. В загальній освіті доцільно вести мову про формування ключових компетенцій.

Якщо розглянути типологію навчальних предметів за їх провідним компонентом (І.К. Журавльов, Л.Я. Зоріна [8, с. 191–202]), то навчальні предмети поділяються на три типи.

Кожен предмет має декілька завдань. Наприклад, перед навчальним предметом «фізики» стоять такі завдання: забезпечити систему наукових знань і певних умінь, формувати наукову картину світу, творче мислення, емоційно-ціннісне ставлення до науки, до природи та ін. Але серед різних

= с. 19=

завдань навчального предмета є головне, заради чого його і введено до навчального плану. Це головне завдання навчального предмета зумовлює його провідний компонент. Так, для фізики провідним компонентом є наукові знання, адже тільки на їх основі і за їх допомогою можлива реалізація всіх інших завдань. Провідним компонентом змісту навчального предмета «іноземна мова», або «фізкультура» є «способи діяльності».

Відповідно до провідного компонента навчальні предмети поділяються на три типи:

1) навчальні предмети з провідним компонентом «наукові знання», або основи наук (фізика, хімія, біологія, астрономія, географія та ін.);

2) навчальні предмети з провідним компонентом «способи діяльності» (іноземна мова, фізкультура, комплекс дисциплін трудового навчання, інформатика);

3) навчальні предмети з провідним компонентом «морально-естетичне виховання» (образотворче мистецтво, музика та ін.).

Якщо рівноцінних завдань два, то це навчальні предмети з двома провідними компонентами: «наукові знання» і «морально-естетичне виховання» (література). У цьому випадку необхідно орієнтуватися на той компонент, який функціонально сильніший. Так, математика має два провідних компонента. Геометрію правильніше віднести до навчальних предметів з провідним компонентом «наукові знання», тоді як алгебру – до предметів з провідним компонентом «наукові способи діяльності».

Навчальні предмети з провідним компонентом «Способи діяльності» можуть бути повністю побудовані на основі компетентнісного підходу. Така спроба зроблена при розробці державних стандартів навчальних предметів «Іноземна мова» і «Українська мова».

У навчальних предметах з провідним компонентом «наукові знання» можливості компетентнісного підходу зменшуються, так як необхідно узгодити предметно орієнтований і компетентнісний підходи. Виникає запитання: чи не буде логіка розгортання навчального предмета, який

= с. 20=

відображає відповідну галузь наукового знання, суперечити завданню формування компетенцій? Вказане узгодження найбільш продуктивне, якщо використати блочно-модульну побудову навчального предмета. Модель буде відповідати певній темі. У модулі виділяються наступні блоки: актуалізації знань, теоретичний і практичний блоки.

У блоці актуалізації передбачається обговорення з учнями того суб'єктивного досвіду з теми, який учні вже мають і з'ясування їх сподівань як теоретичних, так і практичних, які вони хотіли б вирішити.

Наступний блок – виклад основних теоретичних положень. Якщо мова йде про основну освіту, то він має бути більш згорнутим, ніж в сучасних умовах, більш стислим, фундаментальним. В умовах профільного навчання центральним буде теоретичний блок, оскільки саме з теоретичними проблемами зв'язані пізнавальні потреби учнів, які вибрали відповідний профіль навчання і підготовкою до продовження освіти в цьому напрямі.

Останній блок у модулі – практикум. Саме цей блок дає можливість приділити значну увагу формуванню ключових компетенцій. У цьому блоці з учнями розв'язуються практичні завдання, в тому числі, які відображають реальні життєві ситуації, в яких завжди є елемент невизначеності.

Компетентнісний підхід передбачає збільшення долі самостійних робіт, робіт творчого, пошукового, дослідницького й експериментального характеру і, звичайно ж, зміни системи оцінювання навчальних досягнень учнів у діяльнісній формі з урахуванням ключових компетенцій.

Система блочно-модульного навчання, побудована на основі компетентнісного підходу, дасть можливість зробити навчання більш близьким учневі, яке відповідатиме його пізнавальним потребам і, разом з тим, формувати ключові і предметні компетенції.

Це лише деякі аспекти проблеми реалізації компетентнісного підходу в змісті освіти. Проблема про роль даного підходу в

досягненні нової якості освіти є поки відкритою для обговорення і вимагає глибоких досліджень. Але вже зараз можна передбачити, що саме реалізація компетентнісного підходу

= с. 21=

на основі фундаменталізації змісту освіти дозволить школярам згодом успішно вирішувати проблеми, які є загальними для різних видів професійної й іншої діяльності.

Використана література

1. **Бондар С. П.** Термінологічний аналіз понять «компетенція» і «компетентність» у педагогіці: сутність і структура [Текст] / С. П. Бондар // Освіта і управління. – 2007. – Т. 10. – №3. – С. 93–99.
2. **Гончаренко С. У.** Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип [Текст] / С. У. Гончаренко // Шлях освіти. – 2008. – № 1. – С. 2–6.
3. **Ильченко В. Р.** Модернизация содержания образования как национальная проблема [Текст] / В. Р. Ильченко, К. Ж. Гуз // Педагогика. – 2011. – № 4. – С. 3–7.
4. **Краевский В. В.** Предметное и общепредметное в образовательных стандартах [Текст] / В. В. Краевский, А. В. Хуторской // Педагогика. – 2003. – №2. – С. 3–9.
5. **Равен Джон.** Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация [Текст] / Джон Равен / [пер. с англ.]. – М. : «Когито-Центр», 2002. – 396 с.
6. **Савченко О. Я.** Зміст шкільної освіти на рубежі століть [Текст] / О. Я. Савченко // Шлях освіти. – 2004. – №3. – С. 2–6.
7. **Савченко О. Я.** Ключові компетенції – інноваційний результат шкільної освіти [Текст] / О. Я. Савченко // Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 4–8.
8. Теоретические основы содержания общего среднего образования [Текст] / [под ред. В. В. Краевского, И.Я. Лернера]. – М. : Педагогика, 1983. – С. 191–202.
9. **Тубельской А. Н.** Как возможен переход к компетентно направленному содержанию образования [Текст] / А. Н. Тубельской // Перевод предметных умений в универсальные умения школьника / Министерство образования России; Департамент образования г. Москвы; Научно-педагогическое объединение «Школа самоопределения» ; [под. ред. А. Н. Тубельского]. – Т. 5. Литература. – М., 2002. – С. 3–8.

= с. 22=

10. *Хуторской А.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования [Текст] / А. Хуторской // Нар. образование. – 2003. – №2. – №3.

Аннотация

В статье обосновывается необходимость построения содержания образования на основе фундаментализации и компетентностной направленности. Рассматривается возможность интеграции ключевых и предметных компетенций в содержание и структуру учебного предмета за типом ведущего компонента («научные знания», «способы деятельности»).

Ключевые слова: содержание образования, фундаментализация, компетентностный подход, компетенция и компетентность, ведущий компонент содержания учебного предмета, блочно-модульное построение учебного предмета.

= с. 23=